

Mezopotamya Hikâyeleri

Jale Sancak

MEZOPOTAMYA
ZAMANA DOKUN

Şehir Romancısı / Jale Sancak

İstanbul'da 3 Aralık 1958'de doğan Jale Sancak, Bebek İlkokulu'nu, Behçet Kemal Çağlar Lisesi'ni bitirdi. Jale Sancak yazmaya şiirle başladı. Şiirleri 80'li yıllarda edebiyat dergilerinde yayımlandı, radyofonik oyunları ise TRT radyolarında oynandı. İstanbul Televizyonu'nda yayımlanan "Ömrüm Ömrüm" programında danışman ve metin yazarı olarak görev aldı. Açık Radyo'da kültür sanat ve söyleşi programları hazırlayıp sundu. Mırıl Mırıl Münevver adlı öyküsü TV filmi olarak çekildi. İlk üç kitabı ise Can Yayınları tarafından yayımlandı. Daha sonraki öyküleri Sel Yayıncılık, Doğan Kitap ve Kırmızı Kedi yayınevleri tarafından kitaplaştırıldı. 2014 yılında Fırtına Takvimi adlı romanıyla Duygu Asena Roman Ödülü'ne değer bulundu. Belki Yarın adlı öykü kitabı 2016'da Hep Kitap tarafından yayımlandı. Yapıtları Almanca ve Bulgarca'ya çevrildi ve bu ülkelerde kitap olarak yayımlandı. Konuk yazar olarak Almanya'nın çeşitli kentlerinde edebiyat günlerine ve okumalarına katıldı. Galapera Sanatevi'nin kurucusudur. 2015 yılında Tiyatro Kara Kutu'da yazdığı tek kişilik oyunu yönetti ve oynadı. Jale Sancak, Uyanan Güzel romanıyla "2018 Attilâ İlhan Roman Ödülü"ne layık görüldü.

DİĞİLE YARISI

Diyarbakır

Zamanın Aynasında

İshak Bey, karısından yadigâr aynayı her zamanki gibi pencerenin pervazına dayadı. Epeyce uzayan ak sakalını biraz kısaltmanın vakti gelmişti. Tekerlekli sandalyesiyle karşısına geçip baktı, yüzünü göremedi aynada. Sırlı camın yüzeyinde tek bir görüntü yoktu. Kaygıyla 'Hayret' diye mırıldandı, 'Tuhaf şey.' Yaşlılık bu kadar mı bozdu gözlerini? İri camlı gözlüğünü takıp tekrar baktı. Hayır, hiçbir şey yansımıyordu aynaya. Uzanıp aldı, iyice yaklaştırdı yüzüne. İshak Bey'in sureti kayıptı. Şaşkınlık ve ürküntüyle kalakaldı. Aynanın görüntüleri yutup sakladığını henüz bilmiyordu. Bir tek yansımanın bile kaybolmadığını, günü gelince biriktirdiklerini geri verdiğini bilmiyordu.

Sabahın odaya dolan parlak ışıkları soluklaştı. Yüzüne yakın tuttuğu sırlı yansıtıcıyı birdenbire sis kapladı. Bu yoğun sisle birlikte nereden estiği belirsiz güçlü bir rüzgâr birkaç yıldır yürümekte zorlanan İshak Bey'i hızla aynanın içine çekti. Yaşlı adam ansızın bir boşluğun içinde buldu kendini. Etrafına tedirginlikle bakıp hızla adımlamaya başladı boşluğu. Şaşılacak şey! Yürüyordu, hem de hızlı hızlı. Bir kadının usulca söylediği şarkının eşliğinde bilinmezliğe doğru yol alıyordu. Sonra o incecik, gamlı sese başka sesler karıştı, nehrin çağlayışı, keklük ötüşleri, demiri döven ritmik çekiç sesleri, neşeli çocuk bağırtıları, çan ve ezan, mırıl mırıl dualar, bilmediği bir dilde söylenen ilahiler ve yanık uzun havalar... Aynanın içindeydi artık. Anlaşılmaz bir yolculukta.

Bir süre sonra sis yavaş yavaş dağıldı, görüntüler belirdi, belirginleşti. Suriçi'ndeydi. Dar, uzun sokakların tarihine mührünü vurmuş bir küçede. Ağır demir bir kapıyı iteleyerek içeriye girdi. Büyük, iki katlı, eyvanlı bir taş evin çepeçevre sardığı geniş bir avlu çıktı karşısına. Sessizliğe gömülmüş avlunun ortasındaki fiskiyeli havuzdan sayısız güvercin kana kana su içiyordu. Kanatlar ülkesindeydi sanki. Üstelik dut mevsimiydi. Bahçedeki gümrak dut ağaçlarının dallarında bülbüller şakıyordu. Sonra ağaçlardan birinin altında oturan yazması oyali kadını fark etti. Gülümseyerek el ediyordu ona. Koşarcasına gitti yanına. Dikkatle bakınca kadının kim olduğunu hatırladı birden, nur yüzlü ninesi Zeliha'ydı. Sokulup yanına oturdu, anlatacağı masalı dinlemeye çoktan hazırdu. Ninesinin yanına sokulur sokulmaz elleri, ayakları, boyu küçülmüş, sakalı, bıyığı kaybolmuştu. Başını yaşlı kadının omzuna yasladı, kadın şefkatle güldü, 'Hadi bakalım' dedi, 'İshak'a Kırklar Dağı masalını söylemenin vaktidir.' İshak Bey birdenbire çocuk İshak olmuştu.

Hem ninesi şakıdı hem bülbüller. Masal bitip bahçeye açılan kapıdan içeriye çocuklar doluşunca Zeliha nine tatlı sert haliyle hepsini sokağa kışkırladı. Mahallenin sevimli yaramazları İshak, Melek, Sarkis, İşaya, Abdo tabana kuvvet Suriçi'nin birbirini kesen, birbirine açılan, birbiri içinde kaybolan daracık sokaklarında koşmaya başladılar. Çırpılan kilimlerin, erbanenin, taşlarda yankılanan takunya, kaside, nal seslerinin peşine takılıp abbaralardan geçtiler, Abdo'nun evinin önünde durup soluklandılar. Abdo'nun annesi ellerine birer mahlepli çörek tutuşturdu. Her Allah'ın günü Dicle Nehri'nin çağlayışını dinleyen binlerce yıllık taş duvarların arasından, ellerindeki düşsel direksiyonları çevirip Lalabey tarafına döndüler. Meryem Ana Süryani Kilisesi'ne varmadan önce yollarına çıkan Sarkis'in babası kalaycı Kevork amca, ceketinin cebinden çıkarttığı avuç dolusu inciri uzattı onlara. Birer de akide şekeri. Ganimetleri gayet lezzetliydi.

Az ötedeki aralık demir kapıdan kilisenin avlusuna doluştular. Güneş tapınağının üstündeki avluyu sesleriyle şenlendireceklerdi ki içeride ayın olduğunu fark edince İşaya, parmağını dudağına yaklaştırıp 'Susun' işareti yaptı. Babası kilisenin rahibiydi. Yüzü asılan İshak'ın derdiyse çok merak ettiği çan kulesine çıkıp bir kere olsun çanı çalmaktı. Çaresiz, gene uzayıp giden ve taşların sırrını gizleyen sokağa çıktı-

lar. Evlerin revaklı ahşap cumbaları selamladı onları. Havaya karışan mis gibi kahve, gül, şeftali, incir ve nane kokularını içlerine çekerek Hançepek'e, Gavur Mahallesi'ne doğru koşturdular. Güneşle gölgenin köşe kapmaca oynadığı, labirenti andıran küçelerden coşkuyla geçtiler. Taş evlerden çörek, tütüslerden günlük kokusu yayılıyordu dışarıya. Geçerken kapılardaki demir şakşakileri vurup kaçmadan edemediler. İplikçi Mösyö Yasef dışarı çıkıp da çocukları görünce birinin kulağına asıldı lâkin Mayram teyze imdatlarına yetişince sokakta kahkahalar çınladı. Mayram uzun eteğinin altına sakladı bu beş haylazı.

Böyle güle oynaya, çörekleri, şekerleri, incirleri keyifle midelerine indirerek oradan Ulu Camii'ye koştular. Danteli andıran taş oymalarıyla ünlü caminin avlusundaki şadırvanın buz gibi suyundan yudumladılar, akantus yapraklarıyla bezeli sütunlarının arasında saklambaç oynadılar bir süre. Oradan Balıkçılarbaşı'na, Dört Ayaklı Minare'ye, oradan Bakırcılar Çarşısı'na. Pek severdi bu çarşığı İshak. Belki de ona büyümlü gelen ateşte kora keşmiş demiri döven çekicin sesiydi. Oradan da yemeniciler, kunduracılar çarşısına gittiler. İshak'ın babasının güzel iskarpinler yaptığı dükkâna. İshak, babası Aziz ustadan dondurma parasını koparınca da haydi hep birlikte 'Dondurma, kaymak!' diye bağırarak dondurmacıya.

Sonra mahallenin sarnıç misali hatıralar biriktiren, ayak izlerini zemin taşlarına nakşeden küçelerine döndüler.

Şair, Diyarbakır'ın Suriçi'ne 'Eski kanatlar ülkesi' demişti. Çocukluk da tıpkı onun gibi unutulmaz bir ülkeydi.

Akşam inerken kolları, elleri, boyu uzadı, omuzları genişledi, uzun boylu genç bir adam oluverdi İshak. Hevsel Bahçeleri'ndeydi. Dicle'den esen tatlı rüzgâr yüzünü okşuyordu. Gökçe Delice'lerin, Pembe Göğüslü Ötleğen, Kızıl Gerdan kuşlarının uçtuğu Hevsel'de ut ve tambur sesleri geziniyor, fenerlerin ışığında kadınlarla erkekler meşk ediyorlardı. Yavaş yavaş onlara doğru yürümeye başladı. Nehrin kararan sularının üzerindeki tahta parçalarına dikilen mumlar karanlığı azaltıyordu. Bir büyü gibiydi kandillerin alevleri. Çerağlar tutuşuyor, Hevsel bir masalı ilmek ilmek dokuyordu.

Suzan'ı ilk orada gördü İshak. Dolgun dudakları, kemani Sarkis Efendi'nin nihavent bestesiyle kıpır kıpırdı: *Kimseye etmem şikâyet, ağlarım ben halime...Titrerim mücrim gibi, baktıkça istikbalime...*

Şarkı bitene kadar neredeyse soluk bile almaktan çekinircesine durup bekledi, utanmasına rağmen gözlerini Suzan'ın güzel yüzünden alamadı. Bir çift iri yeşil göze o gece, orada Dicle'nin kıyısında tutuldu İshak. Genç kızın kalın, buğulu sesi, hançeresinden süzülen nağmeler, alev misali yüreğini sardı. Tambur, hicaz makamında gezinirken İshak'la Suzan göz göze geldiler, bakışları birbirine mışlandı, bir daha da ayrılmadı. Kadim surlarının eteğindeki Hevsel Bahçeleri aşkının mekânı oldu.

O Hevsel ki yedi bin yıldır kim bilir kaç sevdaya tanık olmuş, sevdalıları koynunda ağırlamıştı. Bu kez masalın kahramanları İshak'la Suzan'dı. Bir ara kaçamak yapıp kalabalığın içinden usulca sıyrıldılar. Laciverdi göğün altında nehre doğru sessizce yürüdüler. İshak, kalp atışlarını Suzan'ın duymasını istedi. Genç kız duymuş olmalı ki derin derin içini çekti. Yeşili koyulaşan ağaçların, çiçek öbeklerinin arasından geçip üzerinde mumlar yüzen nehre vardılar. 'Rüya gibi akşam' dedi Suzan, 'Güzel bir rüya adeta. Hevsel bağışladı bunu bize.' Sonra birbirlerinin suya yansıyan yüzüne bakıp gülümsediler.

Sis hızla dağıldı. İshak Bey gözlerini kırptırdı, elleriyle sıkıca kavradığı, Suzan'ın hediyesi çerçeveyi tekrar pencerenin pervazına bırakıp merak ve kaygıyla aynaya baktı, yüzünü gördü. İçi rahatladı lâkin uzun bir yolculuktan dönmüşçesine biraz yorgun görünüyordu. Biraz da hüzünlü. Anladı ki ayna hafızadır. Şimdi sakallarını biraz kısaltmalı ve zor da olsa akşamı beklemeli. Oğlu akşam işten geldiğinde ilk iş, 'Beni Suriçi'ne, Hevsel'e götür' diyecek. 'Sanki çok uzaktaymış gibi yıllardır gitmiyoruz a oğul.'

Suzansız zor, Suzan'ın yokluğuna hâlâ alışamadı ama gene de küçelerin gölgeleri içinde kaybolmak, eski sesleri dinleyip geçmişin yüzlerini seyretmek, daha çok hatırlamak istiyor. Demek çocukluğuymuş onu çağırın, gençliği, hayatının aşkı. 'Ah sevgili ayna, ne güzel bir oyun ettin bana' dedi özlemleri bir fısıltıyla.

Diyarbakır Suriçi ve Hevsel'e Dair:

Eyvanlı taş evler, havuzlu avlular, labirenti andıran güzel sokaklar, büyümlü masallar...

*Sur ilçesi, ismini Diyarbakır Kalesi'nin surlarından alır. Milattan önceye uzanan tarihi, çok eski bir yerleşim bölgesi olduğunu göstermektedir. Birçok uygarlığın merkezi olan bölgedeki Suriçi mahal-
lelerinde uzunca bir süre Ermeniler, Türkler, Süryani ve Keldaniler, Kürtler, Yahudiler birbirlerine komşu olmuş, Suriçi'nin küçelerinde (sokaklarında) birlikte yaşamışlardır. Zengin bir kültürel ve tarihi dokuya sahip olan Sur, Dicle Nehri'nin kıyısında, doğa harikası olan sekiz bin yıllık Hevsel Bahçeleri'yle yan yanadır.*

Diyarbakır Surları, Ziya Gökalp Müzesi, Dört Ayaklı Minare, Meryem Ana Kilisesi, Surp Giragos Kilisesi, Ulu Camii, Kurşunlu Camii, Cemil Paşa Konağı, Kuşdili Köşkü, Hasan Paşa Hanı, Kadı Hamamı, On Gözlü Köprü, Dengbej Evi görülecek birçok tarihi eserden bazılarıdır.

Çarşıları da unutmamalı: Bakırcılar Çarşısı, Yanık Çarşı, Sipahiler Çarşısı, demirciler, ipekçiler, yemeniciler, baharatçılar, peşkirciler ve niceleri...

Bugünün aynasına yansıyan geçmişin dokusunu Sur'dan seyredebilirsiniz.

Eğil Kalesi

Eğil Yolculuğu

Dümensiz tekne, Dicle Nehri'nin üzerinde kayarcasına ilerliyor, kendisi çiziyor rotasını. Issız yamaçların, sarp kayaların arasında belirsiz bir yöne doğru yol alıyorlar.

Teknedeki dört kişi tarihin farklı zamanlarından çıkıp geldiler. Siz deyin birer hayalet, ben diyeyim hayalle yaratılmış birer hikâye kahramanı. Hikâyeler hayal gücüyle yazılır lâkin dertleri yaşananları anlatmaktır.

Sözün özü hikâyeleri hayal ürünü de olsa bu dört kişi geçmişte yaşadıkları yere dönmek, size Eğil Kalesi'nden kimler geldi kimler geçti anlatmak için şimdi, buradalar.

Asur hariç, teknedeki diğer üç kişi derin bir uykunun döşesinde. Uzun, çok uzun uykusuzluklarından sonra, kana kana uyunan bir uyku bu.

Asur, çağlar öncesinden bir çağrının izini sürerek geldi. Geceydi. Kayalıkların arasına gizlenmiş düzlükte buldu diğer ikisini. Üşüyorlardı. Sarışın, çocuksu, dargın yüzlü Yako, iki küçük kozalak saklıyordu avuçlarında. Danyal çelimsiz ve Yako'nun tersine buğday tenliydi. Lâkin o da iğne yapraklı bir kolye taşıyor boynunda. Asur'u görür görmez onu bekliyormuşçasına doğrulup kalktılar. Asur, ateş yakarken

lime lime olmuş uzun giysilerini çıkartıp Dicle Nehri'nde yuğdular. Omuzlarına dökülen kirli saçlarını, dolgun sakallarını ve bedenlerini suya bıraktılar. Sonra sırtlarını Eğil'in kayalarına yasladılar.

Gecenin rüzgârı, ateşi harladı, alazlara sokuldular, yöresinde çabucak ısınıp giysilerini kuruttular. Eskiden paylaşmak nedir bilmeyen Asur, azığını paylaştı, birlikte doydular. Yunus sonradan katıldı aralarına, sabaha karşı. Oraya dek devasa bir balığın içinde, bir çağrının ardına düşüp geldiğini söyledi. Nereden koptuğu belirsiz bir ses, ne var ki karşı konulamaz bir davetti. Yunus hem hiç benzemiyordu onlara, hem şaşılacak denli benziyordu. Aynı toprakta yaşamının benzerliğiydi belki de.

Yako söze karıştı, 'Beni de 'dedi, 'Bir hikâye çağırırdı.'
'Hikâyeler' dedi Danyal, 'Düşten yaratılır gerçeği anlatırlar.'

Yunus geldiğinde tekneyi kıyıya çekiyorlardı. Asur durup yüzüne baktı. Sonra diğerleri, soru dolu gözlerle bakiştılar. Asur teknenin ipini Yako'nun eline tutuşturup Yunus'a doğru yürüdü. Konuşmadılar hiç, sessizce anlaştılar. Yunus da onlar gibi var gücüyle ipe asıldı. Sonra hep birlikte teknenin suyunu boşalttılar, tan ağardığında içine doluştular.

Yunus, etrafına bakınıp 'İlk değil 'dedi, 'Daha evvel de geldim buraya. Yüz yıllar önce, farklı devirlerde. Şimdi hatırladım. Yabancı değilim.' Asur gülümsedi. Diğerleri de. Danyal, 'Ben de yabancı değilim' dedi hüznle. Yunus usulca ekledi, 'Fakat yabancı sularda kayboldum.' Onun sözleri üzerine sustular yeniden.

Tekne ağır ağır ilerledi başlangıçta. Yol almalarına rağmen, dönüp baktıklarında ayrıldıkları kıyının ve yalıyarların halen gözden kaybolmadığını gördüler. Irmağın dibindeki kent kalıntıları kolaylıkla seçilebiliyordu. Anılara dalıp dilsiz, ama söze dökülmüş olanlardan daha anlamlı, daha büyük bir özlemle seyrettiler Eğil'in yalçın dağlarını. Sevinçle dinlediler Dicle'nin mavi ninnisini. Bedeni gevşeyip gözkapakları ağırlaşan ilk Yako oldu. İlk o uyudu. Sonra Danyal ve Yunus. Yalnızca Asur uyumadı, tam tersine

uykusuzluğunu azdırdı sevinç. Asurlu bir komutandı o, Mezopotamya'nın ilk konuklarından biri. Uyku haramdı ona. Koşarak teknenin baş tarafına gitti. Kayalıkların arasındaki mağaraların, gizli geçitlerin girişlerine baktı. Asırlar evvel o geçitlerde derin düşüncelerle dolaştığını hatırladı. Bir toprağı yurt edinmenin, bir kaleyi korumanın sancıları içinde gezindiğini. Durmaksızın dört yönü, uzak yolları gözlemiş, düşmanın nereden, nasıl geleceğini hesaplamakla uğraşmıştı. Yurt edinmenin güç olduğu zamanlarda uykusuz, huzursuz geceler demekti bu.

Uysal, uslu akan suyun ani dönüşümünü fark etti bunları düşünürken. Suyun rengi birden değişti, koyulaşıp karardı, berraklığı kayboldu, akışı da çılginca bir hız kazandı. Artık dev dalgaların içinden, durdurulamaz, denetimsiz bir süratle akıyor, ucu bucağı görünmeyen sulara çıkıyor, sürüklenerek bilinmeyen bir yöne doğru gidiyorlardı. Sessizlik bozuldu. Ürkünç uğultular, kişnemeler, çığlıklar birbirine karıştı. Suyun dibindeki belli belirsiz gölgeler, at üstünde mızrak ve balta sallayan, savaş arabalarıyla sur duvarlarına yürüyen, burçlardan ok atan zırhlı askerlere dönüştüler. Geçmişin bulanık görüntüleri ayan beyan oldu. Milattan önce iki binli yıllar... Asur yaralıydı, kayaları oyarak inşa ettikleri kale ve halkı ise, toprak ve güç arzusuyla kuşatma altındaydı.

Diğerleri her şeyden bihaber uyuyorlar. Kâh karayelin, kâh poyrazın, kâh lodosun içinden geçiyorlar. Mevsimlerden, buzlu kışlarıyla ün yapmış yıllardan, kuraklığıyla kasıp kavuran yazlardan, neredeyse Mezopotamya'nın tüm zamanları içinden akıyorlar. Dönüşümlerin nerede başlayıp nerede bittiğini çözemiyor Asur. Su bir ara dinliyor, önceki baysallığına kavuşuyor, bir süre öyle yol alıyorlar. Sonra yeniden iç içe geçen görüntüler: Tüm hayatını kuşatan saldırılar, savaşlar, kan, öfke çoğalıyor. Korkular, çarpıntılar, erince ulaşmalar iç içe geçiyor. Savaş arabaları devriliyor, atlar kişneyerek şaha kalkıyor, Eğil Kalesi'nin sur duvarlarından yalımlar akıyor.

Asur, teknenin başı ile kıcı arasında gidip geldi bir süre. Sonra silkindi, avuçlayıp yüzüne su çarptı. Ayılır gibi oldu. Tek tek baktı yol arkadaşlarına. Ürküntüyle sayıklayan Yako'nun yüzünde sabitledi

bakışlarını. Peki onun derdi ne, Asur gibi bir kale mi kaybetti yoksa? Ne işi vardı Eğil'de? Kulak kesilip dinledi Yako'nun sözlerini.

'Cezadan söz ediyorlar, korkuyorum! Kandilleri yakın, karanlık dağlıyor gözlerimi, yakın kandilleri! Cezadan söz ediyorlar hep, uzun kara giysilerinin hışırtısı koridorlarda yankılanıyor, Büyük Perhiz vakti, korkuyorum, her şey siyaha kesmiş, pencerelere tahtalar çakılmış, ne çok kilit var, ne çok kilit!.. Tanrım esirge beni! Buraya ne zaman kapatıldım, kaç hafta geçti, gece mi gündüz mü bilmiyorum. Sessizlik insanı yiyip bitiriyor. Ama ben hiçbir şey yapmadım ki, hiçbir şey, hiçbir...Sadece bir rüya gördüm!..'

Yako ter içinde fırlayıp kalktı, elleriyle gözlerini ovuşturup yüzünü sıvazladı. Milattan sonra üç yüz doksan beş yılında, Doğu Roma'nın o zamanki adıyla Ahgel Kalesi'ndeydi. Kral mezarlarının karanlığına mihlandı gözleri. Dicle'nin sularına karışmadan evvel, uzun, kara cübbesiyle birlikte istavrozunu o karanlığa gizlemişti. Bir rüya görmüştü bir gece, büyük bir ordu yaklaşmaktaydı kaleye. Yüzleri olmayan onlarca asker hırsla yakıp yıkıyordu sur duvarlarını. Titreyerek uyanmış, gördüğünü kendine saklamayıp ürküntüyle anlatmıştı. Kale düşecek, Eğil'de bir devir bitecekti. Ortalık çalkalandı, bir telaştır aldı herkesi, sözünün etkisi sur duvarlarını aştı. Uğursuzun teki miydi, gösterişçi bir yalancı, sahte bir papaz ya da bir casus... Kısıvrak yakaladılar onu, uzun uzun sorguya çektiler. Oysa ne bir bozguncu ne yalancı, sadece bir papaz ve bir saf yürekti. Akli dua etmekten başka bir şeye ermezdi. Sonunda komutanın emriyle kalenin zindanına atıldı Yako.

Çok geçmeden amansız Hun akınları baş gösterdi. Eğil halkı kaçıp kaleye sığındı. Sur içine korku hâkim oldu. Zamansız, berk surlar güçlkle dayanıyordu Hun saldırılarına. Zindana atılmış Yako'nun rüyasını hatırlayan var mıydı? Yako tutsaktı ve Doğu Roma yeniliyordu. Eğil Kalesi çaresizlikte, ıstırapta.

Geçmişin ürkütücü anılarından sıyrılamayan Yako, hızla yaklaştıkları dev anaforu görünce irkildi, bir çatışmanın ortasında kalmışçasına 'Bizi yutacak!' diye bağırdı. 'Bizi yutacak!'

Asur yavaşça kolundan çekip dostça 'Otur' dedi, 'Suya düşebilirsin. Sakin ol! Asıl anafor içimizdedir. Yeter ki o boğmasın bizi.'

Yako başını kaldırıp kalenin sarp kayalıklar üzerindeki silüetine baktı, azap günlerinin mekânına. Hâlâ görkemliydi ve zamana direniyordu. Tekne sarsılmasına rağmen anaforu teğet geçti. Yako dengesini kaybetti birden, yere kapaklandı. Asur tutup yerden kaldırdı Yako'yu. O sırada derin uykudaki Danyal'in öfkeli sesini duydular, kayalara çarpıp yankılandı sözleri.

'Benden ummazlardı. Bir gariban hikâyeciydim gözlerinde. Bir rüya tabircisi. Gücüm kendime bile yetmez sanırlardı. Bozgunculuk kim ben kim... Çok diyarlar gezmiş, Eğil'de konaklayıp kalmıştım. Öylesine güzeldi ki! Suyu berrak, havası arı, balığı boldu. Narı, bademi, üzümü gani, bereketi çoktu. Dağ eteklerindeki vadiler korugandı. Bir kuru döşekte yatıp kalksam da şikâyet etmiyordum. Dicle'nin yılan-kavi akışını büyülenerek seyrediyordum, hikâyeler kurarak göneniyordum. Remil attığımı söyleyince kolayca açılmıştı sur kapısı bana, sevinçle şehre karışverişmişim. Bir gece biri kulağıma Yako'nun rüyasını fısıldadı. Belki de dağ rüzgârıydı, belki bir güvercindi ulakçı. Belki uçuşan meşe yaprakları. Ben rüyalardan hikâyeler devşiren bir Danyal'dim, rüyalara inanırdım. Rüya, insanın ve dünyanın hakikatiydi, ahvalin resmiydi, bu yüzden içime dokunmuştu bir rüyanın mahkumiyeti. İşte o sırada Hunlar dayandılar Eğil Kale'sinin kapısına. Ya kaçacak ya ölecektik. Bu ikisinden biri olmadan evvel hiç değilse suçsuz bir kurbana yardım etmeliydim. İlk remil attım sonra gizli geçitteki merdiveni arayıp buldum. Sonra zindancıyı faldı, remildi derken oyuna getirip Yako'yu o irinli kuyudan çıkarttım. Cenk şiddetlenmişti, ahali can derdindeydi. Bizans sarsılıyordu. Bunu fırsat bilip sırtladım onu. Sadece kralların adımladığı yüz yetmiş yedi basamağı öyle indim. Dicle'ye ulaştık. Benden daha bitkindi. Bıraktım gitsin. Dindaş değildik lâkin suyumu azığımı verdim. Kozalıkları ve kolyeyi armağan ettim. İçim nasıl hafif, serin, gönençli, içim ilk kez öylesine dupduruydu. Korku eşliğini aşmış, bir insana derman olmuşum. Haksızlık nedir anlamıştım. Sonra ne yetimi zorda bıraktım, ne dul kadını, ne ihtiyarı.'

Sözü biter bitmez Danyal de açtı gözlerini, doğrulup kalktı. Arınmış gibi sevinçliydi. Çocuksu bir ifade vardı yüzünde.

‘İşte ‘dedi,’ Olsa olsa bir hikâyedir sizi çağırın. Hikâyeler buluşturur, hikâyeler unutturmaz hatırlatır. Tıpkı rüyalar gibi.’

Ateşler içinde yanan Yunus’a baktı. Eğilip elini alnına koydu. Yunus birden gülümsedi uykusunda. Usul usul söylendi, ‘Alnıma değen bu el yüreğimi serinletiyor. Alnım sıcak bir elden mahrumdu hep. Kimse-sizdim. Hiç çocuk olmamıştım. Öfkeliydim, isyankârdım. İnanca karşı duranlara amansızdım. Kavgaya alestaydım. O yüzden تنها kaldım toprağında, o yüzden koctum günün birinde yurdundan. Ne yöne gideceğimi seçemedim. Oradan oraya savruldu bir zaman. Sonra toprağın üstünde güneş gibi ışılda-yan ayak izlerini gördüm, kesintisiz uzayıp gidiyordu, takibe başladım. Belki de Danyal Peygamber’in Dicle’ye getiren ayak izleriydi onlar. Kendimi Eğil’de buluverdim sonunda. Dicle ise hayatı kutsuyordu. Belki de bu yüzden gözler hep onun üstündeydi. Su olmazsa yaşam olmazdı. Kale kavimden kavme, imparatorluktan imparatorluğa geçiyordu. Bir gelişimde Asuriler vardı, bir başka gelişimde Ermenilerin elindeydi, bir defasında Abbasiler bekliyordu burçlarını, sonra Selçuklu Emir Bulduk Bey zamanı...Os-manlı ağalar, paşalar, sultanlar... Çağlar, savaşlar, iktidarlar... Kalede hepsinin izleri durur. Ne çok şey gördüm, tattım. Sisler içindeki derin, sakın uykusuna da denk geldim, kılıç şakırtılarına da. Yıl bin yüz, bir kadını, Artuklu Behram Bey’in kız kardeşi Banu’yu burada sevdim. O bey kıızıydı bense kovulmuş bir gariban. Kaçtım, terk ettim, uzaklaştım, ama unutamadım, hep dönüp geldim. Sevdığimi aradım. Hep dönülür buraya. Kale ve hikâye, aşk gibi hep çağırır geriye.’

Yunus yavaşça araladı gözlerini, alnındaki elin üzerine koydu elini.

‘Uzun bir uykuydu’ dedi.

‘Uzun bir yolculuktu’ dedi Yako.

'Uzun bir yolculuktur Mezopotamya' dedi Asur.

'İşte geldik!' diye sevinçle bağırdı Danyal.

Tekne yönünü değiştirip yeşilliklerle çevrili bir lagüne doğru döndü. Suyun üstündeki altın rengi ışıklar kıyıya kadar insana coşku duyuran bir yol çiziyordu. Görünenin gerçek olup olmadığını anlamak için defalarca kapatıp açtılar gözlerini. Hayır, yitip gitmemişti ve hâlâ onları bekliyordu tepedeki kale.

Danyal fısıltıyla, 'Hişşşt' dedi, uyandırmaktan çekinircesine, 'Biz birinin hikâyesi, birinin de rüyasıyız şimdi.'

Kıyıya yanaşıp heyecanla tekneden indiler, yan yana parmak uçlarında yürüdüler dik yamaçlara doğru. Tarihin içinde tekrar kaybolup gitmeden Eğil'de hayatlarını değiştiren geçmişi yad edecekler bir kez daha.

Selim, dürtülmüşçesine sıçrayarak uyandı. Neredeydi? Gözlerini ovuşturup etrafına bakındı. Kimsecikler yoktu. Karşısında dağ dorukları, üstünde güneşin alevli saçları vardı. Dicle aşağıda uysallıkla akıyordu. Çömeli oturdugu kale duvarının önünde öğle sığağı yüzünden uyuya kalmıştı demek. Fotoğraf makinesi hâlâ boynundaydı. Doğrulup kalktı, üstünü silkeledi, sırtını yasladığı taş duvara dönüp gülümsedi. Bir dosta dokunur gibi dokundu ona, parmaklarıyla okşadı kaygan dokusunu, Asur, Yako, Danyal ve Yunus'a dokunur gibi. Zamanın içinde kaybolmak ve geçmişle buluşmak güzeldi. Ve anlamıştı, buraya gelmeden önce okuduğu hikâye onu da yeniden çağıracaktı Eğil'e.

Eğil Kale'sine dair:

Antik çağdan günümüze kayaların sırrı, heybetli taşlar...

Diyarbakır, Eğil bölgesinde, üç tarafı derin vadilerle çevrili, nehrin sarp yamaçları üzerindeki kayalar oyularak inşa edilmiş, yekpare bir kaya üzerine oturtulmuş bir kaledir. Milattan önce Asurlular tarafından yapılmıştır. Kaleden Dicle Nehri'ne inen gizli geçitler, Asur hükümdarlarına ait görkemli kaya mezarları, kitabeler bulunmaktadır. Eğil yöresi ve kale, Asur döneminden bu yana uygarlık tarihinin ve insanın çağlar boyunca süren uzun yürüyüşünün bir simgesidir.

Kale kalıntıları ve çevresindeki tarihi yapılar birer sanat eseri görünümünde olup hemen kalenin altında yer alan Dicle Baraj Gölü'nün manzarası muhteşemdir. Ayrıca gölün üzerindeki gezi tekneleriyle hem keyifli bir Mezopotamya yolculuğu yapılabilmekte hem de bölgenin tarihi dokusu ve doğası yakından seyredilebilmektedir.